

51. *Пустіва В.* Таланту незбагненні грані / В. Пустіва // Слово педагога. – 2000. – Листопад. – № 11. – С. 14.

52. *Тростогон М. А.* Словник граматичних термінів (німецька, російська, українська мови) / М. А. Тростогон. – Вінниця, 1997. – 106 с.

53. *Тростогон М. А.* Словник іншомовної лексики наукових та публіцистичних праць І. Я. Франка / М. А. Тростогон. – Вінниця: Континент-ПРИМ, 2001. – 96 с.

54. *Пустіва В.* Таланту незбагненні грані / В. Пустіва // Слово педагога. – 2000. – Листопад. – № 11. – С. 14 – 15.

55. *Подолінний А.* У слові у кольорі / А. Подолінний // Тростогон М. А. В небуття ідуть від нас роки: Вірші. – Вінниця: Континент-Прим, 2000. – С. 3.

56. *Касіяненко Г.* Акварелі природолюба / Г. Касіяненко // Вінницька правда. – 1982. – 28 лютого. – С. 4.

57. Там само.

58. *Кимак Л.* Вічна загадка таланту / Л. Кимак // Вінницька газета. – 1993. – 5 лютого. – № 15. – С. 3.

59. *Хоменко Б.* З життєвих доріг / Б. Хоменко // Тростогон М. А. Відгомін веселий, відгомін печалі. Поезії (Вінниця: «Віноблдрукарня», 2000. – С. 4.

60. *Тростогон М. А.* Відгомін веселий, відгомін печалі. Поезії / М. А. Тростогон. – Вінниця: «Віноблдрукарня», 2000. – С. 42.

61. Будь-ласка – знайомтесь ! // Радянська освіта. – 1960. – 23 липня. – № 59.

62. Комсомольське плем'я. – 1975. – 13 вересня. – С. 4.

63. *Пустіва В.* Таланту незбагненні грані / В. Пустіва // Слово педагога. – 2000. – Листопад. – № 11. – С. 15.

Олена Жаровська

**КРАЄЗНАВЦІ ТИВРІВЩИНИ
(У МОНОГРАФІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ
СЕРГІЯ ГАЛЬЧАКА
«РОЗВИТОК КРАЄЗНАВСТВА У СХІДНОМУ
ПОДІЛЛІ: ХІХ – ПОЧ. ХХІ ст.»)**

Нещодавно, в 2013 р., вийшло друком друге видання книги доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента Української академії історичних наук, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Сергія Гальчака «Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст.» [1]. У монографічному дослідженні аналізується розвиток основних форм краєзнавства на теренах Вінниччини з часу його зародження (ХІХ ст.) до наших днів, повідуються про персональний внесок найактивніших літописців рідного краю у поділлязнавство, історичну науку в Україні. В книзі йде мова також про багатьох уродженців Тиврівського району. Це:

АНТОНЮК Михайло Петрович. (21.01.1932, с. Іванівці Тиврівського району Вінницької області) – педагог, краєзнавець. Закінчив Вінницьке педучилище, факультет фізичного виховання Кам'янець-Подільського педагогічного інституту, хіміко-біологічний факультет Уманського педагогічного інституту. Тривалий час працював учителем у Сербинівській СШ (Жмеринський район), директором Стодулинецької школи того ж району, завідувачем Жмеринського райвідділу народної освіти. Автор численних краєзнавчих публікацій у пресі та книги «Через віхи історії» – про історичне минуле населених пунктів Жмеринщини [1, с. 448].

БАБІЙ Петро Наумович. (08.08.1938, с. Комарове Тиврівського району Вінницької області) – цукровар, краєзнавець. У 1965 р. закінчив Київський технологічний інститут харчової промисловості. Інженер-технолог цукристих

речовин. У 1966 – 1976 рр. працював на Гніванському, Моївському, Майданецькому цукрових заводах, 1976 – 2000 рр. – на Попельнянському (Житомирська область) підприємстві по забезпеченню нафтопродуктами. Після виходу на пенсію мешкає у с. Урожайному (Комарові). Захоплюється краєзнавством. Автор численних краєзнавчих публікацій. Зокрема, історико-документального нарису «Стрижавка – перлина Південно-Східного Поділля», книг «Села над Бугом-рікою», «Козацька історія села Мізяківські Хутори», «Голос з рідного краю» [1, с. 452].

БЕЗКОРОВАЙНИЙ Іван Іванович. (02.05.1925, с. Красне Тиврівського району Вінницької області) – пошуковець-дослідник, краєзнавець. Учасник Великої Вітчизняної війни, інвалід війни другої групи. Жив у м. Гнівань того ж району. З 1979 р. активно займався увічненням пам'яті бойових побратимів, в т. ч. полеглих земляків, військовослужбовців, котрі віддали своє життя у 1941 – 1944 рр. під час оборонних та визвольних боїв на території Тиврівського району Вінницької області. Повернув із небуття більше 3-х тисяч імен загиблих. Автор меморіальної книги «Безвісті не пропали». Почесний пошуковець України [1, с. 466].

ВОЙНАРОВСЬКИЙ Анатолій Володимирович. (09.05.1971, м. Гнівань Тиврівського району Вінницької області) – педагог, історик, краєзнавець. Кандидат історичних наук. У 1997 р. закінчив історичний факультет Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. В 1997 – 1998 рр. працював учителем історії Кушинецької ЗОШ I – III ступенів Гайсинського району, 1998 – 1999 рр. – викладачем суспільно-політичних дисциплін Вінницького училища мистецтв і культури ім. М. Леонтовича. З 1999 р. працює у Вінницькому державному педагогічному університеті ім. М. Коцюбинського: викладачем кафедри філософії (1999 – 2002 рр.), викладачем кафедри історії слов'янських народів (2004 – 2011 рр.), з 2012 р. – заступником декана-директора інституту

історії, етнології і права. В 2002 – 2004 рр. навчався в аспірантурі цього ж вузу. Автор низки статей краєзнавчої тематики [1, с. 498].

ЗАВАЛЬНЮК Анатолій Пилипович. (02.06.1938, с. Юрківці, тепер: с. Лани Тиврівського району Вінницької області) – педагог, радіоінженер, краєзнавець. В 1952 – 1956 рр. навчався у Вінницькому педагогічному училищі, після закінчення якого працював учителем у середній школі с. Мефодіївки Сумської області. Учасник освоєння цілинних земель (м. Кокчетав, Казахстан). У 1970 р. закінчив Новосибірський електротехнічний інститут. Тоді ж повернувся на Вінниччину. Працював на заводах ВО «Термінал», у СКТБ «Модуль» Вінницького політехнічного інституту. Захоплюється краєзнавством. Автор науково-краєзнавчого дослідження «Село Юрківці на Черленківщині. 400 років». Підготував до друку історико-документальну книгу «Село Юрківці і Яришівські маєтності» [1, с. 560].

ЗАВАЛЬНЮК Костянтин Вікторович. (19.02.1963, с. Комарів, нині с. Урожайне Тиврівського району Вінницької області) – історик, архівіст, краєзнавець, кандидат історичних наук (1999 р.), член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України. У 1984 р. закінчив історичний факультет Вінницького педагогічного інституту, вчителював. З 1994 р. працівник Державного архіву Вінницької області. Дійсний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Основні напрямки досліджень: історія повстанського руху 20-х років ХХ ст. на Поділлі, літературно-мистецьке Поділля, палеоуфологія та ін. Автор більше 100 науково-краєзнавчих та наукових праць. Учасник Всеукраїнських, регіональних наукових, науково-практичних, історико-краєзнавчих конференцій. Почесний краєзнавець

України. Лауреат обласних премій ім. О. Гетьмана та К. Гришина. Член історичного клубу «Холодний Яр» [1, с. 562].

КОРОТИНСЬКА Людмила Дмитрівна. (03.03.1962, с. Курники Тиврівського району Вінницької області) – педагог, музейниця, фольклористка. Випускниця Вінницького педагогічного інституту (1985), Вінницького державного аграрного університету (2008). Працювала учителем української мови і літератури у Жахнівській загальноосвітній школі, де створила сільський музей «Не замули прабатьківські джерельця», присвячений уродженцю села М. Я. Калиновичу – відомому мовознавцю, академіку АН УРСР. Працювала з видатним кобзарем з с. Вороновиця Вінницького району В. М. Перепелюком. Автор збірки фольклорних творів рідного краю «Пісенні скарби» [1, с. 610].

ЛАДАНЯК Інна Анатоліївна. (18.11.1981, смт Тиврів Вінницької області) – педагог, історик, краєзнавець. Закінчила музично-педагогічний (2004 р.) та історичний (2008 р.) факультети Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Викладач Вінницького кооперативного інституту. Кандидат історичних наук. Захоплюється краєзнавством. Досліджує історію подільської кооперації 20-х рр. ХХ ст. [1, с. 634].

ЛПСЬКА Алла Володимирівна. (01.01.1949, м. Тиврів Тиврівського району Вінницької області) – краєзнавець, етнограф, музеєзнавець. У 1974 р. закінчила факультет іноземних мов Вінницького державного педагогічного інституту. З 1976 р. працює у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї: старшим науковим співробітником, завідувачкою науково-дослідницького відділу давньої історії. Досліджує історію конфесійних культур Поділля, сакральне мистецтво краю, а також культуру нацменшин Поділля. Автор близько 50 наукових праць [1, с. 649].

СВІДЗИНСЬКИЙ Володимир Юхимович (Євтимович). (26.09 (08.10).1885, с. Маянів, тепер Тиврівського району

Вінницької області – 18.10.1941, с. Старий Салтиків (Харківської області) – поет, перекладач, етнограф, член Кам'янець-Подільського наукового при УАН товариства (з 1925 р.). Закінчив Тиврівську духовну бурсу, а також Кам'янець-Подільську духовну семінарію (в 1908 р.) і Київський комерційний інститут. Працював у Вінниці економістом. Узяв участь в організованому земством вивченні народних промислів Поділля. У виданій згодом книзі «Кустарные промыслы Подольской губернии» (1916 р.) йому належав нарис про ткацтво. Учасник Першої світової війни. В 20-і рр. працював архіваріусом у Кам'янець-Подільському, в редакціях місцевих газет. Тут видав першу збірку «Ліричні поезії» (1922 р.). В поезіях, спеціальних працях з етнографії звертався до народознавчих джерел Поділля. У 1941 р. був репресований. Реабілітований у 1964 р. посмертно [1, с. 757].

ЧМУТ Ярослав Романович. (15.05.1921, с. Івонівці Тиврівського району Вінницької області – 2010, с. Івонівці) – краєзнавець. Учасник Другої світової війни. Працював метеорологом у Вінницькому аеропорту, електриком у колгоспі Жажнівка Тиврівського району. За життя видав першу частину книги про рідне село – «Село, де річки зливаються. З історії подільського села Івонівці на Тиврівщині» [1, с. 822].

ШЕВЧУК Василь Йосипович. (01.08.1942, с. Іванівці Тиврівського району Вінницької області) – агроном, народний цілитель, магістр народної медицини, краєзнавець. У 1961 р. закінчив Жмеринське залізничне училище, в 1969 р. – Уманський сільськогосподарський інститут. Працював агрономом-садоводом у с. Лука-Мелешківська Вінницького району, в 1979 – 1990 рр. – товаровознавцем з лікарських рослин «Укркоопзовнішторгконтори» по Вінницькій області. Відомий в Україні травознай. Видав книги з народної медицини «Зелений дивосвіт Поділля», «Люби мене, не покинь», «Трава-заступниця», «Подорож у таємницю», а також збірник казок і легенд, зібраних на Вінниччині, «Плакун-трава» [1, с. 827].

ЩУСЬ Василь Васильович. (07.03.1959 с. Красне Тиврівського району Вінницької області) – краєзнавець. Випускник Вінницького політехнічного інституту (1984). Працює інженером-технологом на 45-у експериментальному механічному заводі у Вінниці. Автор книги про рідне село, низки краєзнавчих публікацій у місцевій пресі [1, с. 834].

У монографії також йдеться про відомих краєзнавців, котрі пов'язали свою долю із Тиврівщиною:

ОЧЕРЕТНОГО Володимира Феодосійовича. (28.03.1938, с. Воронівці, тепер: Хмільницького району Вінницької області – 11.02.2005, смт Тиврів Вінницької області) – журналіста, фотохудожника, краєзнавця. У 1975 – 1998 рр. працював фотокореспондентом Тиврівської райгазети «Маяк». Друкував знімки також в обласній та республіканській пресі. Був неодноразовим переможцем, лауреатом обласних, республіканських, всесоюзних, міжнародних фотоконкурсів. Відомий також як ілюстратор ряду краєзнавчих путівників, художньо-публіцистичних видань, ініціатор і безпосередній учасник створення музею М. Я. Калиновича та краєзнавчого музею в с. Жахнівці, краєзнавчих музеїв у Тиврові, селах Красному, Тростянці, Рахнах-Лісових Тиврівського району. Заслужений журналіст України. Почесний громадянин Тиврова [1, с. 692];

РУДОГО Василя Михайловича. (24.01.1939, с. Борщі Барського району Вінницької області – 14.09.2008, смт Тиврів Вінницької області) – архівіста, краєзнавця, журналіста. В юнацькі роки роки був учасником освоєння цілинних земель у Казахстані, служив підводником на Тихоокеанському флоті, працював на лісорозробках Півночі, шахтах Донбасу. Повернувшись на Вінниччину, активно займався громадсько-політичною та краєзнавчою діяльністю. З кінця 1980-х рр. одним із перших у регіоні досліджував голодомори на Тиврівщині, результатом яких став вихід у світ книги «Тричі розп'ята Тиврівщина». У 90-і рр. завідував архівним відділом

Тиврівської райдержадміністрації, займався громадсько-політичною роботою, дослідженнями політичних репресій на Вінниччині. Учасник регіональних наукових, науково-красознавчих конференцій. Був членом Асоціації дослідників голодоморів і політичних репресій в Україні, Спільки журналістів України [1, с. 748].

На жаль, поза увагою дослідника залишилися деякі інші відомі постаті, чия доля теж безпосередньо пов'язана з Тиврівським районом, насамперед автори чудового науково-красознавчого дослідження «Історія Тиврівщини» [2] Анатолій Тамтура та Олександр Коваль, провідний спеціаліст Вінницького обласного Центру народної творчості Жанна Дмитренко.

ТАМУРА Анатолій Васильович. Народився в 1948 р. в с. Нападівка Липовецького району Вінницької області. В 1975 р. закінчив історичний факультет Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки. Протягом сорока років працював у Хмельницькому та Тиврівському районах на посадах вчителя історії, директора школи, інспектора шкіл райвно. Впродовж останніх двох десятиріч виконував обов'язки громадського директора Сутисківського історичного музею «Слава». Після присвоєння в 2010 р. музею звання народного, очолив його.

Тривалий час досліджує історію рідного краю, особливо періоду радянсько-німецької війни, брав участь у зборі матеріалів до книги Пам'яті України «Переможці» по Тиврівському району. Автор книг «Історія Сутисок», «60 років Сутисківському заводу АЕА», «80 років Сутисківській гідроелектростанції», «Тиврівщина – перлина Поділля» та ін.;

КОВАЛЬ Олександр Іванович. Народився в 1960 р. у с. Яришів Могилів-Подільського району Вінницької області. В 1981 р. закінчив історичний факультет Вінницького державного педагогічного інституту. З 1982 р. працює вчителем Гніванської ЗОШ № 2 I – III ст., де створив шкільний

краєзнавчий музей, обладнав єдиний у районі кабінет краєзнавства. Працює за сумісництвом у Вінницькому обласному центрі дитячого та юнацького туризму і екскурсій. Разом зі своїми вихованцями побував на екскурсіях у багатьох історико-заповідних містах України – Меджибожі, Хотині, Кам'янці-Подільському, Буші, на острові Хортиця, пройшов Тарасовими шляхами Вінниччини. Автор низки історичних та краєзнавчих книг з історії Тиврівського району, міста Гнівань, сіл Василівка, Пилява, Шендерів, Яришів, народних промислів;

ДМИТРЕНКО Жанна Віталіївна. Народилась 1951 р. в с. Носівці Гайсинського району Вінницької області. Середню освіту здобула в Ситківській школі-інтернаті. Після закінчення Вінницького державного педагогічного інституту розпочала трудовий шлях вчителем української мови та літератури Витавської восьмирічної школи. Працювала на освітянській ниві впродовж 30-и років. Була директором Гніванської ЗОШ № 3 I – III ст., закінчила аспірантуру при Київському інверситеті ім. Драгоманова. Працювала також заступником голови Тиврівської райдержадміністрації, неодноразово обиралась депутатом обласної ради. Провідний спеціаліст обласного Центру народної творчості. З-під її пера вийшло чимало творів, герої яких – подільські діячі Леонтович, Коцюбинський, Ніщинський, Нечай, Кармелюк та ін. [2, с. 410 – 411].

Віриться, що існуючі «лакуни» будуть заповнені в черговому, третьому, виданні невтомного дослідника подільського краєзнавства. Видання нової книги – вимога часу.

Джерела та література:

Сергій Гальчак Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: XIX – поч. XXI ст. / Сергій Гальчак / Монографія. Вид. 2-е, доп. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2013. – 876 с.

*Анатолій Тамтура, Олександр Коваль. Історія Тиврівщини /
Анатолій Тамтура, Олександр Коваль. – Вінниця: Т. Барановська,
2012. – 444 с.*

Анатолій Трембіцький

ЖИТТЄВІ ШЛЯХИ І ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТЦІВ-ВІННИЧЧАН НА СТОРИНКАХ ЧАСОПISУ «НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА» (ФІЛАДЕЛЬФІЯ)

Мистецтвознавчий періодичний добре ілюстрований часопис Об'єднання митців українців в Америці (*далі – ОМУА*) «Нотатки з мистецтва» (*Філадельфія*) започаткували вісім членів філадельфійського відділу ОМУА за ініціативи Петра Мегика, в подальшому незмінного головного редактора часопису. Засновники часопису з власних коштів утворили видавничий фонд і поповнюваний його з прибутків від продажу часопису, друк ілюстрацій оплачували самі автори, а якщо репродукувалися твори померлих митців, тоді видатки покривалися з видавничого фонду або сплачувалися фундаторами. Для його видання в останні роки залучалися кошти Української щадниці, Мистецької фундації ім. А.